

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Rady o příslušnosti, a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí

[COM(2016) 411 final – 2016/0190 (CNS)]

(2017/C 125/06)

Zpravodaj: **Christian BÄUMLER**

Konzultace	Rada Evropské unie, 20. 7. 2016
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato ve specializované sekci	10. 1. 2017
Přijato na plenárním zasedání	26. 1. 2017
Plenární zasedání č.	522
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	116/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1 Podle názoru EHSV se v politických pokynech Junckerovy Komise právem zdůrazňuje, že je třeba postupně zlepšovat soudní spolupráci mezi členskými státy EU, aby odražela skutečnost, že v Unii je stále více mobilních občanů, kteří vstupují do manželství a mají děti.

1.2 EHSV vítá, že cílem návrhu Komise je větší zohledňování nejlepšího zájmu dítěte při rozhodování o navrácení. EHSV podporuje práva dětí a zdůrazňuje, že jejich zohledňování ve všech oblastech politiky týkajících se dětí je nesmírně důležité. Nejlepší zájem dítěte musí být na prvním místě.

1.3 EHSV vítá, že Komise navrhuje několik podstatných úprav v zájmu zvýšení účinnosti řízení o navrácení uneseného dítěte. Podle názoru EHSV by k nim mohlo patřit rovněž přijetí společných minimálních norem, včetně jednotného vykonávacího řízení.

1.4 EHSV se domnívá, že rozhodující význam má spolupráce mezi ústředními orgány ve zvláštních případech věcí rodičovské zodpovědnosti popsaná v článku 55, a souhlasí s novým zněním příslušných ustanovení.

1.5 EHSV vítá, že se členskými státy ukládá povinnost soustředit příslušnost na omezený počet soudů a respektovat při tom strukturu dotčeného právního systému.

1.6 EHSV vítá, že návrh upřesňuje lhůty pro vydání vykonatelného rozhodnutí o navrácení a že se zkracuje řízení o navrácení celkem na 18 týdnů.

1.7 EHSV považuje omezení počtu opravných prostředků proti rozhodnutí v řízení o navrácení na jeden za přijatelné.

1.8 EHSV vítá, že soud členského státu původu může prohlásit rozhodnutí předběžně vykonatelným, i když tato možnost podle vnitrostátního práva neexistuje.

1.9 EHSV zastává názor, že minimální normy týkající se vyslychání dítěte by mohly přispět k větší akceptaci rozhodnutí.

1.10 EHSV kromě toho podporuje zrušení doložky vykonatelnosti. Podle názoru EHSV by však měly zůstat zachovány ochranné mechanismy.

1.11 EHSV je rovněž pro to, aby měl soud členského státu výkonu kromě toho možnost nařídit naléhavá zajišťovací opatření v případě, že by dítě mohlo být vystaveno závažnému riziku.

1.12 EHSV vítá, že návrh podmiňuje umístění dítěte do pěstounské péče nebo ústavní péče v jiném členském státě v každém případě souhlasem přijímajícího státu.

1.13 EHSV se domnívá, že je třeba vyjasnit oblast působnosti nařízení Brusel IIa. I kdyby se vycházelo z „vnitrostátního“ chápání manželství, musí členské státy dodržovat článek 21 Listiny základních práv Evropské unie. EHSV navrhuje, aby bylo dodržování článku 21 vyjádřeno v některém bodě odůvodnění nařízení.

1.14 EHSV se domnívá, že je třeba upravit případy, kdy jeden z rodičů nepochází z Evropské unie, a podporuje uzavírání dvoustranných dohod zejména s těmi zeměmi, které nepřistoupily k Haagské úmluvě o únosech dětí.

2. Obecné připomínky

2.1 Evropská komise předložila dne 30. června 2016 návrhy reformy nařízení Brusel IIa. Nařízení Brusel IIa je jádrem soudní spolupráce v rodinných záležitostech v Evropské unii. Obsahuje jednotná pravidla příslušnosti pro rozvod, rozluky a prohlášení manželství za neplatné, jakož i pro spory týkající rodičovské zodpovědnosti s mezinárodním prvkem. Usnadňuje volný pohyb rozhodnutí, úředních listin a dohod v Unii tím, že obsahuje ustanovení pro jejich uznávání a výkon v ostatních členských státech. Je použitelné od 1. března 2005 ve všech členských státech s výjimkou Dánska.

2.2 Část nařízení týkající se dětí stanoví v rámci Evropské unie mezinárodní příslušnost v záležitostech týkajících se dětí a upravuje uznávání a výkon rozhodnutí v těchto věcech vydaných v jiných členských státech. Nařízení rovněž obsahuje předpisy týkající se navracení dětí, které byly protiprávně přemístěny do jiného členského státu nebo tam jsou neoprávněně zadržovány. Potud nařízení posiluje mechanismus navracení podle Haagské úmluvy o únosech dětí.

2.3 Nařízení, které již bylo předmětem 24 rozhodnutí Soudního dvora, má být nyní v několika bodech reformováno. Stávající návrh Komise má za cíl další zefektivnění nařízení. Omezuje se na jeho část týkající se předpisů v oblasti dětí a nedotýká se předpisů ohledně rozvodů.

2.4 Podle názoru EHSV se v politických pokynech Junckerovy Komise právem zdůrazňuje, že je třeba postupně zlepšovat soudní spolupráci mezi členskými státy EU, aby odrážela skutečnost, že v Unii je stále více mobilních občanů, kteří vstupují do manželství a mají děti.

2.5 EHSV již v dřívějších stanoviscích ⁽¹⁾ zdůraznil, že Smlouvy a Listina základních práv Evropské unie zaručují přístup ke spravedlnosti a respektování základních práv, zejména vlastnického práva, rovnosti všech před zákonem, zákazu diskriminace, práva na respektování soukromého a rodinného života, práva uzavřít manželství a založit rodinu a práva na spravedlivý proces.

2.6 Komise přezkoumala, jak nařízení funguje v praxi, a dospěla k názoru, že je nezbytné jej upravit, což popsala ve zprávě o provádění přijaté v dubnu 2014 (COM(2014) 225 ⁽²⁾). Tento přezkum proběhl v rámci Programu pro účinnost a účinnost právních předpisů (REFIT).

2.7 Cílem přepracovaného znění je dále rozvíjet Evropský prostor spravedlnosti a základních práv založený na vzájemné důvěře díky odstranění zbývajících překážek volného pohybu soudních rozhodnutí v souladu se zásadou vzájemného uznávání a lépe chránit nejlepší zájem dítěte zjednodušením postupů a zvýšením jejich účinnosti.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 87.

⁽²⁾ COM(2014) 225 final.

2.8 EHSV vítá, že cílem návrhu Komise je větší zohledňování nejlepšího zájmu dítěte při rozhodování o navrácení. Vzhledem ke stále větší migraci jsou zapotřebí další způsoby a struktury spolupráce, aby byla možná přeshraniční ochrana dětí.

2.9 EHSV vítá, že Komise navrhuje několik podstatných úprav v zájmu zvýšení účinnosti řízení o navrácení uneseného dítěte. Čas je v případech únosu dítěte rodičem rozhodujícím činitelem úspěšného řízení o navrácení dítěte, které nařízení upravuje.

2.10 EHSV se domnívá, že spolupráce mezi ústředními orgány ve zvláštních případech věcí rodičovské zodpovědnosti popsáná v článku 55 je nezbytná pro účinnou podporu dětí a rodičů v řízeních s mezinárodním prvkem týkajících se dětí.

2.11 Podle názoru EHSV patří k hlavním problémům nejasná formulace článku, pokud jde o vymezení pomoci ústředních orgánů v konkrétních případech věcí rodičovské zodpovědnosti. Tento článek neposkytuje vnitrostátním orgánům několika členských států dostatečný právní základ k jednání.

2.12 EHSV vítá, že návrh objasňuje, kdo může žádat koho o jakou pomoc nebo informaci a za jakých podmínek. Kromě toho je jasně stanoveno, že o pomoc ústředních orgánů mohou žádat také soudy a úřady pro ochranu dítěte. Přepřacované znění poskytuje úřadům pro ochranu dítěte právní základ k získání nezbytných informací z jiných členských států prostřednictvím ústředních orgánů.

2.13 EHSV vítá, že se členským státům ukládá povinnost soustředit příslušnost na omezený počet soudů a respektovat při tom strukturu dotčeného právního systému. Ke zpožděním ve vyřizování případů dochází z toho důvodu, že soudům zabývajícím se návrhy na navrácení dítěte v různých členských státech chybí v této oblasti specializace. Soudci jsou tak méně obeznámeni s příslušnými řízeními a ustanoveními a mají méně příležitostí pravidelně spolupracovat s jinými soudy v EU způsobem, který by prospíval vzájemné důvěře.

2.14 EHSV vítá, že návrh upřesňuje lhůty pro vydání vykonatelného rozhodnutí o navrácení a že se zkracuje řízení o navrácení celkem na 18 týdnů.

2.15 Návrh zavazuje ústřední orgány k dodržení šestitýdenní lhůty, během níž by měly přijmout a zpracovat návrh, nalézt odpůrce a dítě, navrhnout mediaci a zároveň zajistit, že to nezpůsobí zpoždění v řízení. Pro ústřední orgány v současné době žádné lhůty neexistují.

2.16 Pro řízení u soudu prvního stupně a u odvolacího soudu je stanovena samostatná šestitýdenní lhůta. EHSV se domnívá, že takto by lhůty byly pro soudy realističtější vzhledem k ochraně práva odpůrce na spravedlivé řízení. EHSV připomíná, že každý systém soudnictví musí zaručit dodržování těchto lhůt.

2.17 EHSV považuje omezení počtu opravných prostředků proti rozhodnutí v řízení o navrácení na jeden za přijatelné. Většina ústav členských států zaručuje jenom jeden opravný prostředek proti rozhodnutím veřejné moci.

2.18 EHSV vítá, že soud členského státu původu může prohlásit rozhodnutí předběžně vykonatelným, i když tato možnost podle vnitrostátního práva neexistuje. Je to užitečné v případě systému, kdy rozhodnutí není ještě vykonatelné, jelikož je stále předmětem opravného prostředku. Rodič díky tomu bude moci být ve styku s dítětem na základě rozhodnutí prohlášeného za předběžně vykonatelné, i když bude probíhat odvolací řízení ohledně daného rozhodnutí na návrh druhého rodiče.

2.19 EHSV se vyslovuje pro to, aby byli soudci výslovně vyzváni k tomu, aby ověřovali, zda by mělo být rozhodnutí o navrácení předběžně vykonatelné. Průtahy po vydání rozhodnutí o navrácení mají nepříznivý dopad na vztahy mezi rodiči a dítětem i na nejlepší zájem dítěte. EHSV vítá, že návrh obsahuje řadu upřesnění, díky nimž by bylo možné současná pravidla lépe provádět. Zavazuje např. členský stát, v němž mělo dítě bezprostředně před neoprávněným přemístěním nebo zadržením obvyklé bydliště, aby před vydáním pravomocného rozhodnutí o svěřením do péče, které může zahrnovat navrácení dítěte, důkladně prozkoumal nejlepší zájem dítěte. V této souvislosti má každé dítě schopné formulovat svůj názor právo být při zkoumání svého nejlepšího zájmu vyslechnuto. Platí to, i když dítě není fyzicky přítomno, přičemž lze použít alternativní prostředky, jako je například videokonference.

2.20 EHSV zastává názor, že minimální normy týkající se vyslychání dítěte by mohly přispět k zabránění situaci, kdy by v jiném členském státě EU bylo odmítnuto uznání a vykonání rozhodnutí, případně vydání prohlášení jeho vykonatelnosti, a tudíž by se zlepšil názor občanů EU na přijatelnost (rozhodnutí). Například by k nim patřil minimální věk dítěte, které je možné vyslychat, nikoli však procedurální záležitosti, které tuto oblast překračují – například kdo se dítěte dotazuje. Toto by mělo (a musí) být nadále ponecháno na členských státech. EHSV doporučuje, aby soudci, kteří vyslychají děti, měli doplňkové sociopedagogické vzdělání.

2.21 EHSV kromě toho podporuje zrušení doložky vykonatelnosti pro všechna rozhodnutí vydaná v členském státě (a rovněž pro veřejné listiny a dohody stran) týkající se rodičovské zodpovědnosti. Pokud jde o výkon rozhodnutí, který je jako takový záležitostí členských států, nemělo by mít uplatňování vnitrostátních právních předpisů upravujících výkon podle judikatury Soudního dvora dopad na užitečný účinek nařízení.

2.22 Kromě toho požadavek doložky vykonatelnosti způsobil v průměru několikaměsíční zpoždění a občanům přinesl v několika případech náklady dosahující až 4 000 EUR na osobu ⁽³⁾.

2.23 Podle názoru EHSV by však měly zůstat zachovány některé ochranné mechanismy. V každém případě k nim patří řádné doručování dokumentů, právo stran i dítěte na slyšení, zejména pokud jde o neslučitelná rozhodnutí, a rovněž dodržování určitých procesních předpisů o umístění dítěte v jiném členském státě EU, a to v souladu s platným článkem 56 nařízení Brusel IIa.

2.24 EHSV je rovněž pro to, aby měl soud členského státu výkonu kromě toho možnost nařídit naléhavá zajišťovací opatření v případě, že by dítě mohlo být vystaveno závažnému riziku nebo by se mohlo jinak dostat do neúnosné situace. Například soud, u něhož probíhá řízení o navrácení, bude moci přiznat práva na styk s dítětem jednomu z rodičů, která budou vymahatelná také v členském státě obvyklého bydliště dítěte, dokud soud této země nepřijme s ohledem na dítě pravomocné rozhodnutí.

2.25 EHSV vítá, že návrh Komise podmiňuje umístění dítěte do pěstounské péče nebo ústavní péče v jiném členském státě v každém případě souhlasem přijímajícího státu. Díky požadovanému souhlasu bude zaručena cílená péče o dítě v přijímajícím státě. EHSV rovněž doporučuje, aby mělo umístění dítěte do péče jeho rodinných příslušníků přednost, a pokud to nelze nebo to není v zájmu dítěte, měla by být zajištěna alternativní pěstounská rodina nebo komunitní péče.

2.26 EHSV bere na vědomí, že podle zprávy o provádění dosud trvá několik měsíců, než je jisté, zda je v konkrétním případě zapotřebí souhlas. Pokud je souhlas zapotřebí, musí následovat postup konzultace, který je rovněž zdlouhavý, protože není stanovena lhůta pro odpověď dožádaných orgánů. Mnohé žádající orgány proto rozhodnou o umístění a odešlou dítě do přijímajícího státu, přestože postup konzultace ještě probíhá nebo ještě nebyl zahájen, neboť umístění vnímají jako naléhavé a jsou si vědomy délky řízení. Dítě se tak dostává do právně nejisté situace.

2.27 EHSV souhlasí s tím, že návrh stanoví zavedení osmitýdenní lhůty, v jejímž rámci bude dožádaný stát muset o žádosti rozhodnout. Urychlení řízení slouží nejlepšímu zájmu dítěte.

2.28 EHSV souhlasí s tím, že podle Haagské úmluvy rozhoduje soud země, v níž se dítě nachází. EHSV upozorňuje na to, že sídlo soudu v případě únosu dítěte bude ve většině případů v členském státě únosce. EHSV poukazuje na to, že nařízení Brusel IIa již nyní stanoví vytvoření bezplatných poradenských zařízení pro rodiče, kteří pocházejí z jiné země, než ve které má dítě v současnosti bydliště.

2.29 EHSV celkově podporuje přijetí společných minimálních norem, včetně jednotného řízení o výkonu, v zájmu urychlení vykonávacího řízení.

⁽³⁾ COM(2016) 411/2, s. 8.

3. Konkrétní připomínky

3.1 EHSV se domnívá, že je třeba upravit případy, kdy jeden z rodičů nepochází z Evropské unie. Migrace a celosvětová výměna zboží a služeb zvyšují počet takových případů. EHSV považuje za nutné uzavřít dvoustranné dohody zejména s těmi zeměmi, které nepřistoupily k Haagské úmluvě o únosech dětí.

3.2 EHSV se domnívá, že je třeba vyjasnit oblast působnosti nařízení Brusel IIa. Z návrhu Komise nevyplývá, zda se nařízení vztahuje na nové formy manželství nebo rozvodu. To, co se rozumí manželstvím, není definováno, nýbrž předpokládáno. I kdyby se vycházelo z „vnitrostátního“ chápání manželství, musí členské státy dodržovat článek 21 Listiny základních práv Evropské unie, který zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace. EHSV navrhuje, aby bylo dodržování článku 21 vyjádřeno v některém bodě odůvodnění nařízení.

V Bruselu dne 26. ledna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS
